

Forfatter: Schouw, Joachim Frederik

Titel: BREV TIL: Rathke, Jens FRA: Schouw, Joachim Frederik (1813-11-13)

Citation: Schouw, Joachim Frederik: "BREV TIL: Rathke, Jens FRA: Schouw, Joachim Frederik (1813-11-13)", i *Breve fra Danske og Norske, især i Tiden nærmest efter Adskillelsen*, Gyldendalske Boghandel, s. 206. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001990951-000-shoot-L0019909510000110.pdf> (tilgået 09. juli 2024)

Anvendt udgave: Breve fra Danske og Norske, især i Tiden nærmest efter Adskillelsen

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

I. F. Schouw til Rathke.

Kjøbenhavn d. 13. November 1813.

Gode Hr. Professor!

Deres Godhed tillod mig at tilskrive Dem; denne Godhed vil da ogsaa undskylde, om Tilladelsen misbruges. Jeg indseer, i hvor stor Forlegenhed det norske Universitet maae være for Bøger og andre videnskabelige Hjælpemidler; det gjør mig derfor ondt, at der endnn ikke er sendt Noget herfra, og at Udsigterne formedelst udvortes (godt og vel, om ikke indvortes) Hindringer ere sørgelige. Deres Sager ere i god Behold ved Samlingen, hvortil Adgangen, som jeg i mit Brev meldte, kun staaer aaben _ for Reinhardt, og hvem han betroer Nøglen. Af Vahls Herbarium er udtaget og af Sommerfeldt forsynet med Fortegnelse indtil Pentandria inclusive. Wad, der nu er frisk igjen, er stedse beskjæftiget med Samlingen, men hvorvidt der tænkes paa det norske Universitet, veed jeg ikke.

Endeligen er den nordlandske Handel frigivet ved en Forordning af 20de Octbr., hvoraf jeg sender Dem et Exemplar til Afbenyttelse, hvis De ei allerede har faaet den. Det er vel Deres Værk? Hvad Forslaget om Fisketienden angaaer, da er der kun foruden Deres indkommen Betænkning fra Finmarkens Amtmand (fra Nordlandenes. 207Amtmand ventes), og Oeconomi- og Commercecollegiet har svaret, at det ei kan indlade sig paa Forslaget, førend det har seet Amtmændenes Erklæringer. At der fra Cancelliets Side ikke vil nøles for længe, haaber jeg, da Lassen flere Gange har spurgt efter Sagen. Jeg veed, De interesserede Dem for den mellem Cancelliet og Biskop Bugge værende Sag; den er nu endt saaledes, at Kongen gennem Statholderen har givet den sidste „en fortjent og alvorlig Irettesættelse" (Kongens Ord).

Hvad mig selv betræffer, da har jeg, siden jeg sidst tilskrev Dem, fortsat at arbeide paa den Plan, der kun er Dem og mig bekjendt; jeg har gjennemlæst og excerperet af de Skrifter, der ere skrevne om det norske Skovvæsen. Vel mærker jeg bestandig, jo mere jeg gjør mig bekjendt med denne Sag, det Chaos, hvori den, og især den didhen hørende ældre Lovgivning, ligger, og indseer, hvormeget der maae til at kunne finde, endsige vise Veien, og hvormeget local Kundskab hertil vil udfordres, men paa den anden Side forøges dog Interessen, jo dybere jeg kommer ind i Sagen, og jeg stræber at danne mig Principer, skjøndt vel svagt opførte. Saaledes f. Ex. har jeg ikke kunnet overbevise mig om Gavnigheden af den nyere næsten uindskrankede Frihed for Skoveieren at hugge, hvad og hvormeget han vil. Uden endog at tage Hensyn til, at det synes, Skovene omsider derved vil ødelægges og Landet selv savne de derfra hentede Producter (thi maaskee, dog vel ogsaa kun maaskee, kunde dette ved en rigtig, forstmæssigere Behandling forebygges) forekommer det mig ogsaa, at det fra en anden Synspunct ei er tilraadeligt. Mon ikke Bonden derved forledes til at betragte Skoven som sin eneste Næringsvei, mon han ikke, naar Afsætningen i Fredstider er god, foretrækker den lettere, mageligere Erhvervskilde for den møjsommeliggere, at dyrke sin Jord, og mon ikke derved Norge frembringer et ringere Quantum Korn, end det ellers kunde? Kommer ikke den til Agerbrug uvante eller mindres. 208vante Bonde i Forlegenhed, naar Krig eller andre Omstændigheder formindske eller ophæve Afsætningen af hans Skovproducter, og kommer ikke Landet i større Brødtrang? Har ikke denne Næringsvei en skadelig Indflydelse paa hans intellectuelle og moralske Dannelse, sættes ikke hans Aandskræfter i mindre Virksomhed, forledes han ikke til Lediggang, Overdaad og alt, hvad dermed følger, mon ikke en Sammenligning mellem norske Bønder kunde empirisk godtgjøre det? Det har idetmindste forekommet mig saa. Hvorlidet tage overalt de fleste Statsoeconomer Hensyn til Borgernes Moralitet og intellectuelle Dannelse? Og dog er det vel ikke blot om at gjøre at have mange, men snarere at have gode, fornuftige og virkeligen lykkelige Borgere. At det skulde være skadeligt for Bonden at have flere Næringsveie, kan jeg ikke fatte, ere ikke de fleste Nordlændinger baade Fiskere og Agerdykere? Og er det skadeligt for dem? Tvertimod, jeg troer, at flere Beskæftigelser fremme Bondens Tænkekraft og Vindskibelighed, og jeg kan ingenlunde troe, at f. Ex. Oeder har Ret, naar han i sin Afhandling om en Stad i Nordlandene mener, at det er en Feil hos den norske Bonde, at han er saa nævenyttig, naar han paastaaer, at flere Stæder af denne Aarsag bør haves, og at Staten bør være som en Fabrik, hvor enhver kun har en aldeles enkelt og indskrænket Green af Næringsveie. Mon ikke ligesom den fabrikmæssige Indretning er skadelig for Individernes Kraftudvikling, den ogsaa er det for Staten? Det frappede mig i disse Dage at finde, at Christian den tredie allerede forbød Udførsel af Skovproducter, fordi Bonden lod sine Agre henligge ndyrkede for at omhugge Skoven. Hvormeget ønskede jeg at vide Deres Tanker i denne og saamange andre Henseender, hvor vilde jeg ønske at kunne tye kil Deres Erfaring og Kundskaber.

Med Glæde erfarer jeg, at det er mueligt, at Professor Olufsen i Vinter vil holde et Cursus over Statsoeconomi. Jegs. 209har i Sommer besøgt Geheimeraad Bülow i Fyen; nogle ubetydelige botaniske Tegninger, som jeg under Vejers Anviisning havde forfærdiget og foræret ham, gav Anledning til, at han indbød mig til sig. Jeg tilbragte nogle behagelige Dage hos ham, og hans Godhed gik saa vidt, at han tilbød mig, hvis jeg skulde faae isinde at gjøre en eller anden Reise i Fædernelandet, at understøtte mig i pecuniar Henseende. Jeg takkede, uden dog at modtage et Tilbud, som jeg endnu ikke vidste om jeg kunde benytte. Mit Helbred er betydelig bedre end i forrige Vinter, noget mere Tid har jeg ogsaa, og der er saaledes adskilligt, som synes at begunstige Planen; imidlertid har jeg endnu ikke gjort et eneste Skridt offentligen, og jeg vedbliver, hvad jeg alt forhen har yttret for Dem, at dette først skeer da, naar jeg har nogenlunde Kundskaber, og veed, at ingen duelligere har samme Plan. At arbeide i det statsoeconomiske Fag vil altid kunne gavne mig, og jeg taber intet, saalænge jeg vedbliver min juridiske Bane. Hvis jeg efter Deres gode

Schouw, Joachim Frederik, *Breve fra Danske og Norske, især i Tiden nærmest efter Adskillelsen,*

Løfte ved Leilighed maatte udbede mig Deres Medvirkning til at gjøre Thaarups Bekjendtskab, vilde jeg være Dem end mere forbunden.

Fra Hoffmann Bang, som jeg i Sommer besøgte, kan jeg hilse. Denne brave Mand er nu, Gudskee Lov, rask.

Med Høiagtelse og Taknemmelighed

Deres

I. F. Schouw.